

YPKD/ÇR/2001-2

DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
YILLIK PROGRAMLAR VE KONJONKTÜR
DEĞERLENDİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Çalışma Raporları: 2001-02

Finansal Sistemin Yeniden Yapılandırılması:
Tayland Uygulaması

Berke DUVAN

Planlama Uzman Yardımcısı

YPKDGM- Mali Piyasalar Dairesi

Nisan 2001

Çalışma Raporları, Devlet Planlama Teşkilatı'nın ve ilgili Genel Müdürlüğün görüşlerini yansıtmaz. sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatı'nın iznini gerektirmez.

İçindekiler

I.	Giriş	3
II.	Kriz Öncesi Ekonomik Yapıdaki Zayıflıklar	4
III.	Kriz Öncesi Finansal Yapıdaki Zayıflıklar	5
IV.	Kriz Döneminde Finansal Sisteme Yönelik Politikalar	7
	i) Krizin Hemen Sonrası	7
	ii) Yeniden Yapılanmaya Yönelik İdari ve Yasal Düzenlemeler	10
	iii) Yeniden Yapılanmaya Yönelik Kurumsal Düzenlemeler	14
	iv) İhtiyatlılık İlkeleri ve Düzenleyici Çerçeveye Yönelik Değişiklikler	15
	v) Finansal Sistemde Birleşmeler	16
V.	Değerlendirme ve Sonuç	17
	Ek Tablo	18

D) Giriş

Uzun bir dönem boyunca bölgesindeki diğer ülkelerle tam bir benzerlik içinde yatırımların hızlı genişlemesine dayalı ve dış kaynaklarla finanse edilen hızlı bir büyüme dönemi yaşayan Tayland, 1990'lı yılların ortalarından itibaren ekonomisinde çeşitli sıkıntılarla karşılaşmaya başlamıştır. Söz konusu ekonomik sıkıntıların zayıf bir finansal kurum altyapısı ile birleşmesi 1997 yılı ortasında bölgenin o güne kadar yaşamadığı ekonomik bir bunalımın fitilini ateşlemiş ve kısa sürede bölgesel kriz dünyayı da etkileyen küresel bir kriz halini almıştır.

Bölgesindeki diğer ülkelerde olduğu gibi Tayland'da krizin etkilerini giderecek makro politikaların yanı sıra finansal sistemin rehabilitasyonuna yönelik yapısal ve kapsamlı politikaları belirli bir kararsızlık döneminden sonra uygulamaya başlamıştır. Uygulanan bu politikalar, Tayland'ın finansal sisteminin krizlere karşı güçlendirilmesi ve daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması yönünde önemli adımlar atılmasına olanak sağlamıştır.

Bu çerçevede çalışmanın amacı Tayland'da, krizin ardından finansal sistemin yeniden yapılandırılmasına yönelik izlenen politikaları sistematik bir şekilde ele alarak okuyucuya belirli bir bakış açısı kazandırmaktır. Bu amaçla çalışmanın ikinci bölümünde kriz öncesi ekonomik yapıdaki zayıflıklar özetlenmeye çalışılırken, üçüncü bölümde finansal yapıdaki zayıflıklar ele alınmıştır. İzleyen bölümlerde ise finansal sistemin yeniden yapılanmasına yönelik politikalar genel bir çerçeve içinde sunulmuş ve sonuç bölümünde ise, uygulanan politikaların maliyeti ve başarısı konusunda genel bir değerlendirme yapılmıştır.

II) Kriz Öncesi Ekonomik Yapıdaki Zayıflıklar :

1997 Uzak Doğu krizinin başladığı ve krizin etkilerinin en derin şekilde hissedildiği ülkelerden biri olan Tayland, bölgesindeki diğer ülkelerle birlikte 1970'li yıllardan başlayarak istikrarlı ve yüksek bir büyüme trendi göstermiştir. 1971 - 1995 döneminde Tayland ekonomisi ılımlı bir enflasyon trendi ve dengeli bir kur sistemi ile ortalama yüzde 7'nin üzerinde bir büyüme kaydetmiştir¹. Söz konusu dönemden başlayarak kaydedilen yüksek büyüme oranlarıyla ekonomisinde hızlı bir dönüşüm gerçekleştiren Tayland, 1990'lı yıllarda yatırımlarda aşırı yoğunlaşma ve fazla kapasite gibi sorunlarla karşılaşmaya başlamıştır. Bu dönemde yatırımlardaki hızlı genişlemeye karşın, bunların spekülasyon ve dış ticarete konu olmayan yatırımlara, özellikle emlak sektörüne yönelmesi, sermaye / hasıla katsayısının artmasına neden olmuş ve yatırım ağırlıklı büyüme trendinin sürdürülebilirliğini sorgulanır hale getirmiştir².

Reel sektörün finansal durumu da aşırı yatırımlar ve yatırımların geri dönüş oranlarındaki gerilemeye bağlı olarak, 1990'lı yıllardan itibaren zayıflamaya başlamıştır. Dış ticarete konu olmayan sektörlerin 1994'ten 1997 yılına kadar geçen üç yıllık sürede aktif büyümesi hızla artarken, bütün sektörlerdeki toplam aktiflerin devir hızı (*Net Satışlar / Toplam Aktifler*) aynı dönemde sürekli gerilemiştir. Aktiflerin devir hızındaki gerileme, Tayland şirketler kesiminin risklilik düzeyinin artmasına ve söz konusu şirketlerin ekonomideki konjonktürel gelişmelere daha hassas hale gelmesine neden olmuştur.

Tablo.1. Seçilmiş Sektörlerde Aktif Büyümesi

	1994	1995	1996	1997*	1998	1999
Sektörlerin toplamında büyüme	100	129	157	199	191	187
Tarım	100	121	126	138	150	174
İnşaat	100	129	164	259	240	238
Kimya	100	141	188	274	281	281
Ticaret	100	156	188	195	186	189
İletişim	100	147	198	243	239	212
Elektrikli Mallar	100	131	151	151	119	111
Sağlık	100	153	183	206	199	199
Makine	100	102	123	133	103	88
Emlak (Property Development)	100	130	156	160	152	151
Tekstil	100	131	126	171	132	126
Tasıt Araçları	100	130	120	107	78	71
Bahsedilen Sektörlerde Aktiflerin Toplam Devir Hızı	3,69	2,98	2,54	1,51	1,66	2,52

Kaynak: IMF Staff Country Report, No: 00/21, (*) Kriz Yılı

Krizden önceki dönemde şirketler kesiminin finansman yapısına bakıldığında, sermaye piyasalarından sağlanan fonlar yerine bankacılık kesiminden sağlanan fonların ağırlığı dikkati

¹ Bank of Thailand Economic Focus (1998), Focus on the Thai Crises.

² 1990 yılında sermaye / hasıla katsayısı yüzde 2,2 iken, 1996 yılında yüzde 2,6 olmuştur.

çekmektedir³. 1990'larda emlak sektöründe ve şirketlerin emlak yatırımlarında yaşanan hızlı büyüme sektöre ve bu tür yatırımlara açılan kredilerin ciddi boyutlara ulaşmasına neden olmuştur. Özellikle, bankalar dışındaki finansman şirketlerinin bina yatırımlarına açtığı krediler önemli düzeylere ulaşmış ve bu durum şirketlerin kaldıraç oranını yükseltmiştir. Reel sektörün yüksek kaldıraç pozisyonu ise, şirketlerin faiz oranlarında ve yabancı kaynak maliyetlerindeki artışlara karşı korunmasızlığını artırmıştır.

Tayland'da cari işlemler dengesi uzun yıllardır sürekli açık vermesine karşın, ekonominin yatırımlara dayalı büyümesi uzun dönemde bu açığa ilişkin kaygıları azaltmıştır. 1995-1996 yıllarında doların yine karşı güçlenmesi, temel olarak dolara karşı sabitlenmiş Tayland para birimi Bahtı'nın da Japon Yenine karşı değerlenmesine neden olmuştur. Sözkonusu durum, Tayland'ın uluslararası pazarlarda rekabet edebilirliğine ciddi zarar verirken, uzun yıllardır açık veren cari işlemler dengesi daha da bozulmuş ve cari işlemler açığı 1995 ve 1996 yıllarında GSYİH'nın yüzde 7,9'una ulaşmıştır. Tayland'ın uyguladığı sabit kur politikası da makroekonomik yönetimi güçleştirmiş ve korunmasızlığı artırmıştır.

Tablo.2. Seçilmiş Ekonomik Göstergeler

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Reel GSYİH Büyümesi	8,2	8,5	8,6	8,8	5,5	-0,4	-8,0
Enflasyon	4,1	3,4	5,1	5,8	5,9	5,6	8,1
Cari işlemler Dengesi / GSYİH	-5,5	-5,0	-5,4	-7,9	-7,9	-1,9	12,2
Bütçe Açığı / GSYİH	2,5	2,0	2,0	2,5	1,0	-1,6	-2,9
Geniş Para Büyümesi	15,6	18,4	12,9	17,0	12,6	16,4	9,5
Özel Sektöre Açılan Krediler / GSYİH	72,2	79,8	90,9	97,5	100,0	116,3	109,5

Kaynak: IMF, International Financial Statistics

III) Kriz Öncesi Finansal Yapıdaki Zayıflıklar

Tayland'ın finansal sistemi 1990'lı yıllarda özellikle finansman şirketlerinin ve kıyı bankacılığının gelişmesine bağlı olarak hızla büyümüştür. 1996 itibariyle, 29 ticari banka, 91 finansman şirketi ve aracı kurum, 7 uzmanlaşmış kamu bankası, 4000 tasarruf ve tarım kooperatifi, 15 sigorta şirketi, 880 özel fon ve 8 fon yönetim şirketinin yer aldığı finans sistemi, yüksek büyüme sonucunda hızlı bir genişleme göstermiştir. Sistemin aktif büyüklüğünün GSYİH içindeki payı 1996 itibariyle yüzde 190'a ulaşırken, banka hisselerinin değeri de 1992-1996 döneminde dört kat artmıştır. Krizin yaşandığı 1997 yılına kadar banka sermaye yeterlilik rasyoları da uluslararası kriterlere uygun bir düzeyde (*yüzde 9 ve üzerinde*) gerçekleşmiştir.

³ 1995 ve 1996 yıllarında şirketlerin fon kaynakları içinde sermaye piyasalarından sağlanan fonların payı sırasıyla yüzde 13,7 ve yüzde 18,3 olarak gerçekleşirken, para piyasalarından sağlanan paylar aynı dönemde sırasıyla yüzde 71,2 ve yüzde 58,1 olarak gerçekleşmiştir.

Krizden önceki dönemde yabancı bankaların Tayland'da faaliyet göstermesi ve rekabet edebilmesi getirilen yasal kısıtlar ile sınırlanmıştır. Yabancıların Tayland'da banka sahiplik oranına yüzde 25 üst limiti getirildiğinden, krizden önce yabancı bankalar sadece yurtdışı şubeleri aracılığı ile Tayland finans sistemi içinde faaliyet gösterebilmiştir.

Tayland'da finansman şirketlerinin faaliyet göstermesine yönelik yasal düzenlemelerin esnekliği ve faaliyet lisanslarının alımındaki kolaylıklar bu şirketlerin hızlı büyümesine katkıda bulunmuştur. Ekonominin büyüme döneminde özellikle finansman şirketlerinin kredi çeşitlendirmesine gitmemeleri, kredilerin büyük ölçüde tüketici ve emlak finansmanına yönelmesi bu şirketlerin aktif portföylerinde riskli aktiflerin ağırlığının artmasına neden olmuştur.

Tayland finansal sistemi de bölgesindeki diğer ülkeler gibi kredi değerlendirme ve nakit akış analizleri gibi kredinin ödenebilirliğine ve geri dönüşüne ilişkin analizlere dayalı kredi politikası yerine teminat ağırlıklı kredi verme politikası uygulamıştır. Teminat ağırlıklı kredilerin büyük çoğunluğu ise kişisel garantiler ile arazi ve emlak gibi sabit kıymetlere dayandırılmıştır. Böyle bir kredi politikası, genişleme döneminde verilen kredilerin kriz anında geri dönüş imkanını ve teminatların değersiz hale gelme olasılığını artırmıştır.

Kriz öncesi dönemde banka ve finansman şirketlerinin kayıt sistemleri ve bunları düzenleyen yasal çerçeve de uluslararası standartların son derece gerisinde kalmıştır. Özellikle verilen kredilerin tasnifi, sorunlu kredilere ayrılacak karşılıklar ve bunlara tahakkuk ettirilecek faizlere ilişkin kuralların hoşgörülü olması banka sermayelerinin gerçek durumunu gizlemiştir. Ayrıca banka ve finansman şirketlerine sektörel kredi yoğunlaşma limitlerinin getirilmemesi belirli sektörlerle açılan kredilerin denetimini imkansız hale getirmiştir.

Bu olumsuzluklar sonucunda Tayland finans sisteminde gerek bankaların gerekse finansman şirketlerinin aktif kalitesi kriz öncesi dönemde hızla gerilemiştir. Bankacılık kesiminin takipteki kredilerinin toplam krediler içindeki payı 1995 yıl sonunda yüzde 7,2 iken, Mayıs 1997'de yüzde 11,6'ya yükselmiştir. Finansman şirketlerinin aktif kalitesi de 1997 yılının ilk bir kaç ayında hızla gerilemiştir. 1996 yıl sonunda finansman şirketlerinin toplam kredileri içinde takipteki kredilerinin payı yüzde 6 iken 1997 Mayıs ayında yüzde 12'ye yükselmiştir.

1993 yılında Tayland'ın uluslararası finans merkezi olması ve Hong Kong, Singapur gibi bölge ülkeleri ile rekabet edebilmesini sağlamak amacıyla Bangkok Uluslararası Bankacılık Kolaylıkları (*Bangkok International Banking Facilities*) kabul edilmiş ve bu çerçevede faaliyet gösterecek kıyı bankalara

ciddi vergi avantajları tanınmıştır. Bu yapı içinde faaliyet gösterecek kıyı bankaların başlangıçta Güneydoğu Asya'ya yapılacak yatırımlara finansman sağlaması amaçlanırken, kurların uzun dönemli istikrarı, Baht'a uygulanan kredi faiz oranlarının göreceli olarak yüksekliği ve tanınan vergisel avantajlar sözkonusu bankaların Tayland'a yönelik sermaye hareketlerinin ana kanalı olmasına neden olmuştur.

Tayland'da uzun bir dönem boyunca kurlarda istikrarlı bir ortamın bulunması yerleşiklerin yabancı para borçlanmasını cazip hale getirmiş, karar alıcıların kur riskini göz ardı etmelerine neden olmuştur. 1990-1996 yılları arasında finans ve şirketler kesiminin dışarıdan borçlanarak elde ettiği kaynaklar ciddi boyutlara ulaşırken, bunun önemli bir kısmı kısa vadeli borçlanma şeklinde gerçekleşmiştir. 1990-1996 döneminde sermaye hareketleri GSYİH'nın yüzde 10'u düzeyine ulaşırken, bankaların kısa vadeli borçlarının GSYİH içindeki payı da yıllar itibariyle hızla artmıştır.

Tablo.3. Kısa Dönem Dış Borçlar (milyar dolar)

	1991	1993	1995	1996	1997
Toplam Kısa Vadeli Dış Borçlar	15,4	22,6	41,1	37,6	34,8
Bankalar	4,1	10,4	33,7	28,9	25,4
-Ticari Bankalar	4,1	4,0	10,0	8,4	5,7
-BIBF (Offshore)	-	6,4	23,7	20,5	19,8
Banka Dışı	10,5	12,3	7,3	8,7	9,4
Kamu	0,7	-	0,1	0,1	-
Bankaların Kısa Vad. Borçları/GSYİH (*)	4,2	8,2	20,5	15,9	16,9

Kaynak: Tayland Merkez Bankası, Focus on Thai Crises, (*) GSYİH ve dolar/baht kuru IFS'den alınmıştır

1990'lerden başlayarak sermaye hareketlerinin yüksek boyutlara ulaşması Tayland'da hızlı kredi genişlemesine ve varlık fiyatlarında şişmeye (*asset price inflation*) banka ve şirket bilançolarında ise yabancı para vade uyumsuzlukları ve varlık / yükümlülük dengesizliğine yol açmıştır (*açık pozisyon*). Uygulanmakta olan kur rejiminin uzun geçmişi de aşırı risk alımını kolaylaştırırken ihtiyatlılık ve yeterlilik ilkeleri göz ardı edilmiş, denetim ve gözetim otoriteleri de bu duruma müdahale etmemiştir. Tüm bu gelişmeler Tayland finans sistemini sermaye çıkışlarına ve yerli paranın devalüe edilmesine karşı son derece hassas hale getirmiştir.

IV) Kriz Döneminde Finansal Sisteme Yönelik Politikalar

i) Krizin Hemen Sonrası

1990'larda Tayland ekonomisindeki aşırı genişleme varlık fiyatlarında şişkinliği artırırken, bununla birleşen şirketlerin yetersiz sermaye artırımını, ekonomik aktivitede yavaşlamaya ve aktif değerlerinde gerilemeye karşı ekonominin ve finansal yapının kırılganlığını artırmıştır. 1996 yılında ekonomideki yavaşlama ilk etkisini finansman şirketleri üzerinde göstermiştir. Finansman şirketlerinin

kredi yoğunluğunun emlak sektöründe olması ve bu sektörden kredi geri dönüşlerinde yaşanan sıkıntılar, sözkonusu şirketleri likidite ve yükümlülüklerini yerine getirme (*sofvability*) konusunda sıkıştırmaya başlamıştır.

Finansman şirketlerinin mali zayıflıklarına yönelik ilk resmi açıklama 3 Mart 1997 tarihinde yapılmış ve isim verilmeden 10 finansman şirketinin aktif kalitesindeki zayıflık, yetersiz likidite ve sermaye artışı ihtiyacı belirtilmiştir. Sözkonusu şirketlere sermaye yapılarının güçlendirilmesi konusunda süre tanınırken, bu sürenin sonunda gerekli sermaye artışının sağlanamaması durumunda bu kuruluşlara ait hisselerin Finansal Kurumları Geliştirme Fonu (*Financial Institutions Development Fund –FIDF*) tarafından satın alınacağı kamuoyuna ilan edilmiştir.

Bu açıklamaların ardından 1997 yılının bahar ayları boyunca finans sistemi içinde geniş bir alan kaplayan finansman şirketleri, mevduat hesaplarında büyük ölçekli bir çözülmeye karşı karşıya kalmıştır. Bu durumun yarattığı likidite sıkışıklığını hafifletebilmek amacıyla gerek Merkez Bankası gerekse FIDF Haziran ayının sonlarına kadar piyasalara herhangi bir açıklamada bulunmadan 91 finansman şirketinden 66'sına ve iki ticari bankaya piyasa faizlerinin altında likidite desteği sağlamıştır.

Tayland Merkez Bankası 29 Haziran 1997'de likidite çekilişini durdurabilmek amacıyla 30 gün süreyle 16 finansman şirketinin faaliyetlerini yetersiz sermaye ve likidite ihtiyacı gerekçesiyle durdurmuştur. Sözkonusu 16 finansman şirketinin 11 Temmuz'a kadar rehabilitasyon planlarını Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığına sunmaları konusunda süre tanınmış, bu sürenin sonunda şirketlerin planlarını sunamamaları veya sunulan planların reddedilmesi halinde çalışma izinlerinin kamuya ait bir finans şirketine devredileceği duyurulmuştur. Hükümet aynı zamanda başka finansman şirketlerine el konulmayacağını, yerli ve yabancı mevduat ve kredi sahiplerinin haklarının garanti altında olduğunu ilan etmiştir. Bu önlemlerin alınmasına karşın, artan belirsizlik ve verilen garantinin kapsam ve uygulamasına yönelik çelişkili açıklamalar ile yetkili otoriteler arasındaki koordinasyon eksikliği piyasaların rahatlamasını engellemiş ve finans sisteminden likidite çekilişi artarak devam etmiştir.

Artan güvensizlik ortamı olumsuz etkilerini ilkin finansman şirketleri üzerinde göstermekle birlikte, çok geçmeden ticari bankalara da yayılmıştır. Özellikle 2 Temmuz 1997'de baht'ın dalgalanmaya bırakılması kararının ardından yaşanan hızlı devalüasyon ile bankaların kredi portföyleri ciddi şekilde kötüleşirken, bankacılık sisteminin dışarıdan aldığı kredilerinin çevrilme imkanı da daralmıştır. Bankacılık sisteminde de likidite çıkışının başlaması ile sisteme likidite desteği gerekli hale gelmiş bu amaçla FIDF yıl sonuna kadar bankalara 8 milyar dolar (*GSYİH'nin yüzde 6'sı*) likidite enjeksiyonu gerçekleştirmiştir. Krizin başlaması ile birlikte bankacılık sisteminin toplam aktif kalitesi de hızla bozulmuştur. 1997 yılının Mayıs

ayında toplam krediler içinde takipteki kredilerin payı yüzde 11,5 iken, Haziran ayında yüzde 18,5'e yıl sonunda ise yüzde 22,5'e yükselmiştir (*yaklaşık 35 milyar dolar olup, GSYİH'nin yüzde 27'sidir*)

Krizin yayılma ve derinleşme sinyalleri ile birlikte Tayland hükümeti IMF'in desteği ile finans sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik ilk stratejisini Ağustos ayı başında açıklamıştır. Bu strateji üç temel noktaya dayanmaktadır;

- Yaşamını sürdüremeyecek durumda olan finansal kurumların sistem dışına çıkarılması,
- Sorunlu finansal kurumlardaki mevduat ve kredi sahiplerinin haklarını koruyabilmek amacıyla geçici devlet garantisinin tanınması ve böylece piyasaların yatıştırılarak, yeniden yapılanma için yeterli zamanın yaratılması,
- Tayland finansal sisteminin uluslararası standartlara çıkarılması için rehabilitasyonun ve yeniden yapılanmanın gerçekleştirilmesi.

Strateji bir dizi destekleyici önlemin uygulanmasına dayanmaktadır. Bunlar:

- Mali ve parasal kontrolü düzelterek makroekonomik politikalar,
- Finansal sistemin yeniden yapılanmasını sağlayacak bir karar alıcı kurumun (FRA) oluşturulması ve Maliye Bakanlığı ile Merkez Bankasının finansal kurumlara ilişkin yetkilerinin geçici bir süre bu kuruma devredilmesi,
- Tutarlı ve ayrıntılı bir orta vadeli yeniden yapılanma stratejisinin profesyonelce yönetilen bilgilendirme kampanyası ile kamuoyuna anlatılması⁴.

Açıklanan bu stratejinin uygulamaya geçirilmesi amacıyla, Ağustos 1997'de Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı, faaliyetleri durdurulan 16 finans şirketine ilave olarak 42 finansman şirketinin daha faaliyetlerini durdurmuş ve bu şirketlere rehabilitasyon planlarını hazırlamaları için altmış günlük süre vermiştir. Bankalardaki ve finansman şirketlerindeki mevduat ve kredilerin devlet garantisi altında olduğunun hükümet tarafından açıklanmasına karşın, bu garantinin Merkez Bankası tarafından nasıl yerine getirileceği konusundaki temel belirsizlikler devam etmiştir. Politik nedenlerle finans sistemindeki yeniden yapılanma uygulamalarının planlanandan yavaş ilerlemesi de bu dönemde kredibilite ve güven erozyonunun başlamasına neden olmuştur.

⁴ Financial Sector Crisis and Restructuring Lessons from Asia, IMF Occasional Paper No:188

Bu gelişmeler üzerine garanti ve kredibiliteye ilişkin kaygıları gidermek ve diğer kurumsal düzenlemeleri gerçekleştirebilmek amacıyla Ekim 1997'de bir takım acil yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

ii) Yeniden Yapılanmaya Yönelik İdari ve Yasal Düzenlemeler:

Tayland'da mali sistemdeki krize yönelik müdahalelerin yetersizliği ve idari otoritelerin çelişkili açıklama ve uygulamaları krizin derinleşmesine neden olmuş, ortaya çıkan kredibilite kaybı ve güven noksanlığının giderilmesi amacıyla 24 Ekim 1997'de gerçekleştirilen yasal değişikliklerle finansal sistemin yeniden yapılandırılmasına yönelik alt yapı hazırlanmaya çalışılmıştır.

Bu düzenlemelerle : (1) faaliyetleri durdurulmuş finansman şirketleri ile ilgilenecek bir kurum kurulmuştur (Financial Sector Restructuring Authority-FRA); (2) Ticari Bankalar Kanunu ile Merkez Bankası Kanunda değişiklikler yapılarak Merkez Bankasının sorunlu banka ve finansman şirketlerinden sermaye artış ve indirimi isteme veya bunların yönetimini değiştirme yetkisi güçlendirilmiştir; (3) Faaliyetleri durdurulmuş 58 finansman şirketinin sorunlu aktifleri ile ilgili veya FIDF'nin yönetimini kontrol altında bulundurduğu veya hisselerini devir aldığı finansal kurumların değeri düşmüş aktifleri ile ilgilenmek üzere bir aktif yönetim şirketi kurulmuştur; (4) Merkez Bankası Kanunda değişiklik yapılarak FIDF'nin sorunlu kurumlara teminatlı veya teminatsız kredi vermesi, mevduat ve kredileri teminat altına alınan kurumların ödeyecekleri ücretlerin arttırılabilmesi konularında yetkileri güçlendirilmiştir⁵.

Tayland'da kriz ile birlikte yoğunluklu olarak finansman şirketlerinin sorunları üzerinde durulurken, krizin ticari bankalara da yansması üzerine, bu konuda izlenecek stratejinin ana hatları 14 Ekim 1997'de açıklanmıştır. Bu strateji de ⁶ :

- Daha sonra öz sermayeden düşülecek mevcut zararların tam olarak tanınması ,
- 1998'in ilk çeyreğine kadar bankaların kendi sermayelendirme planlarını hazırlamaları,
- Sözkonusu bankaların sermayelerini teşvik edilen zaman çerçevesinde tamamlayamamaları durumunda Merkez Bankasının, yasal olarak bankalardan sürenin uzatılmasına yönelik uzlaşma metnini isteyebilme hakkına sahip olması,
- Bankaların yabancı ortak bulmalarının teşvik edilmesi,

⁵ A. g. e.

⁶ Thailand Selected Issues, IMF Staff Country Report

- Zordaki bankaların hissedarlarının sermaye artışını gerçekleştirememesi halinde sermaye paylarını kaybetmesi ve bankaların birleşme ve yeniden özelleştirilmesi öncesi FIDF sermaye artışını gerçekleştirmesi ,

ilke olarak kabul edilmiştir.

Açıklanan önlemlere, bununla birleşen ihtiyatlılık ilkelerini güçlendirici kararlara, yeterli düzeyde sermaye artırımına ve sektörün etkin yeniden yapılanma çalışmalarına rağmen, 1998 ortalarında kötüleşen iç ve bölgesel koşullarla beraber, aktif kalitesindeki gerileme Tayland finansal sisteminin piyasa merkezli ve özel sektör ağırlıklı yeniden yapılanmasına ilişkin belirsizlikleri ortaya çıkarmıştır.

Bu nedenle 14 Ağustos 1998'de hükümet kapsamlı bir yeniden yapılanma paketini açıklamıştır. Yeniden yapılanma stratejisi şu noktalar üzerinde odaklanmıştır;

- Maliye Bakanı ve Tayland Merkez Bankası Başkanına tavsiyelerde bulunmak üzere Yüksek Düzey Finansal Yeniden Yapılanma Danışma Komitesi (FRAC) oluşturulması
- Kamu kaynaklarının yaşamını sürdürebilir banka ve finansman şirketlerinin sermaye artışına yardımcı olmak üzere kullanılması taahhüdü
- Yeniden sermayelendirme ile eşit oranlı, kurumsal borçların yeniden yapılanmasına yönelik teşvikler
- Takipteki aktiflerin etkin yönetimi
- Yaşamını sürdüremeyecek banka ve finansman şirketlerinin satış veya birleşme yoluyla sistem dışına çıkışı
- Zararların adil paylaşımına yönelik düzenlemeler ve kamu maliyetlerinin kontrol altında tutulması
- Basiretli denetimin güçlendirilmesi ve uluslararası uygulamalara uyumunun hızlandırılması
- Kamu bankalarının operasyonel olarak yapılandırılması ve sonunda özelleştirme için hazırlanması
- Yaşamını sürdüremeyecek finansal kurumlara Tayland Merkez Bankası müdahalelerinin devam etmesi

Ana hatları yukarıda belirtilen ve devletin yeniden yapılanma sürecindeki katılımını

belirginleştiren kapsamlı politikalar paketi ile Tayland finans sisteminin kredibilitésinin ve ödeme gücünün yeniden sağlanması ve onarılması amaçlanmıştır.

Bu paketin en önemli maddelerinden birisi de devletin varlığını sürdürebilir finansal kuruluşların sermaye yapılarını güçlendirebilmek amacıyla kamu fonlarının kullanılmasını sağlayacak birtakım taahhütlerde bulunmasıdır. Bu amaca yönelik iki proje hazırlanmıştır.

Bunlardan ilkinde (*Tier1*), Devlet, özel yatırımcılar tarafından sağlanacak sermayeyi uygun bankalara yönlendirmektedir. Bu proje kapsamında destek alacak her bankanın 2000 yılı sonunda tamamen uygulamaya konulan “kredi sınıflandırma ve karşılıklar karamamesinde” belirtilen sınırlamalara uyması zorunluluğu getirilirken, bankanın pay sahiplerine de var olan zararları tam olarak yüklenmesi zorunluluğu getirilmiştir. Devlet bu noktada katkısını yapmakta ve özel yatırımcılarla sermaye ihtiyacı içindeki bankaları karşı karşıya getirmektedir. Finansal Sektör Danışma Komitesi (FRAC), kar zarar hesabına aktarılacak zararın büyüklüğü konusunda çıkabilecek tartışmalarda ise hakemlik görevini yerine getirmektedir. Kamu desteğine hak kazanmak için finansal kurum içsel kontrol mekanizmalarını ve risk yönetimini kuvvetlendiren, gelirleri arttıran, maliyetleri düşüren ve takipteki kredilerle ilgili işlemlerde izlenecek içsel aşamaları güçlendiren operasyonel yeniden yapılanma planını FRAC’ye sunmak zorundadır. Devlet bu aşamaları gerçekleştiren bankalara sermaye katkısını 10 yılda ödenecek piyasa faiz oranlarını taşıyan devlet kağıtlarını vermek suretiyle sağlamaktadır. Sermaye artışı gerçekleştiren devlet veya özel yatırımcılar varolan pay sahiplerinin üzerinde bir takım haklara sahip olabilmektedir. Bu çerçevede devlet veya özel yatırımcılar sermaye ilavesi gerçekleştirdikleri finansal kurumun yönetim kurulu ve kurum yönetimini değiştirebilme hakkına sahiptir.

Finansal kurumlara tanınan ikinci sermaye ilavesi kolaylığı ise; kurumsal borçların yeniden yapılanmasını teşvik edici şekilde dizayn edilmiş devlet katkısını içeren sermaye arttırımıdır (*Tier 2*). Buna göre; finansal kurumlar her üç aylık dönem sonunda, borç yeniden yapılanma anlaşmalarını, orijinal kredi sözleşmesini ve kredi borçlusunun borcunu ödeme gücüne sahip olduğunu gösteren raporları FCRA’ya sunarak, 2. sıra sermaye (*Tier 2*) kolaylıklarından faydalanmak üzere başvurabilir. 2. sıra sermayenin en düşük miktarı daha önce verilen krediyi aşan tutar veya özel sektöre verilen kredilerin net artışının yüzde 20’sini karşılayacak şekilde belirlenmektedir. Her kurum, risk ağırlıklı aktiflerin yüzde 2’sine ulaşana kadar 2. sıra sermaye ilavesini maksimum değerden elde edebilir. Bu sınırlar içinde, 2. sıra sermaye ilavesinin tutarı, özel sektöre açılan yeni krediler için risk ağırlıklı aktiflerin yüzde 1’ini geçemez. 2. sıra sermaye ilavesi bankalar tarafından ihraç edilen 10 yıl vadeli teminatsız tahvillerin, devlet tarafından yine aynı vadeli piyasada işlem görmeyen ancak, piyasa faizleri üzerinden ihraç edilen devlet tahvilleri ile değiştirilmesi,

suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Devlet gerçekleştirdiği bu operasyonlar ile bir yandan kurumsal borçların yeniden yapılandırılmasını teşvik ederken, bir yandan da yeniden yapılandırılan değersiz kredilerin verimli kredi olarak sınıflandırılabilmesi olanağını sağlamıştır.

Söz konusu düzenlemelerle Merkez Bankası her altı aylık dönemde her banka için yaptığı değerlendirmede kaynak ihtiyacı, karlılık ve aktiflerdeki büyüme gibi değişkenlere bakarak, bankanın sermaye düzeyinin yeterli olup olmadığını tespit etmekte, bankanın yeterli sermaye düzeyine sahip olmaması durumunda bankanın bunu yeterli düzeye nasıl ve ne şekilde yükselteceğine dair bir plan hazırlamasını istemektedir. Banka kendi gayretleri ile sermayesini yeterli düzeye getiremiyor ise, Merkez Bankası sorunlu bankaya 1. sıra sermaye kolaylıkları kapsamında (*Tier 1*) kamu desteğini tavsiye etmektedir.

Devlet tüm bu düzenlemelere ek olarak banka ve diğer finans kurumlarına kötü aktifleri ile ilgili işlemlerde ilave esneklikler kazandırmak amacıyla yeni bir politika önerisinde bulunmuş ve tamamen özel sermaye ve fonlara dayalı Aktif Yönetim Şirketlerinin kurulmasını teşvik etmiştir. Söz konusu şirketler bir finans kurumu gibi dizayn edilmiş ve bu şirketlerin borçlanması, varolan müşterilere yeni fonlar aktarması ve bunlara uygulanacak faiz oranlarını serbestçe belirleyebilmesi imkanı yaratılırken, bu şirketlerin mevduat toplaması yasaklanmıştır. Bu kurumların işleyişi ile ilgili kurallar, aktif yönetim şirketi kurucusu finansal kurumların aktiflerini bu şirketlere herhangi bir yasal engel veya vergi yükümlülüğüne tabi tutulmadan transfer etmesine de izin verirken, özel aktif yönetim şirketlerine ait sermayenin en az yüzde 50'sinin, kurucu finansal kurum tarafından sağlanması zorunluluğunu getirmiştir.

Devlet finans sisteminin takipteki kredi problemlerini çözebilmek ve borç yeniden yapılanma uygulamalarını kolaylaştırmak ve teşvik etmek amacıyla yeni düzenlemeler yapmakla kalmamış varolan yasalarını da mevcut koşullara göre yeniden düzenlemiştir. Bu amaçla; icra ve iflas yasasında Nisan 1998 ve Mart 1999'da değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu değişiklikler ile;

- Zordaki borçlulara yeni kredi açan veya kredinin vadesini uzatan güvencesiz kreditorlerin yasal koruması arttırılmıştır.
- Kreditorlere, borçlunun yeniden düzenleme planlarını oylayabilmesine izin verilmiştir
- (i) İflas prosedürleri üzerine eğitimli uzmanlaşmış yargıçlarla faaliyet gösteren yeni İflas Mahkemeleri kurulması (ii) Mahkemeler için kreditorler tarafından onaylanmış planların teyidine yönelik nesnel kurallar tanımlanması suretiyle, iflas prosedürleri daha çok öngörülebilir hale getirilmiştir.

iii) Yeniden Yapılanmaya Yönelik Kurumsal Düzenlemeler:

Finansal Sistemi Yeniden Yapılandırma Kurumu (FRA), Ekim 1997'de gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle faaliyetleri durdurulan finansman şirketlerinin yeniden yapılandırılması ve tasfiyesi ile ilgili işlemleri gerçekleştirmek üzere kurulmuştur. Bu çerçevede FRA ilkin finansman şirketlerinin rehabilite edilmesine yönelik olarak sorunlu 58 şirketin hazırladığı yeniden yapılanma planlarını incelemiş ve bu incelemeler sonucunda 56 şirketin kapatılmasına iki şirketin ise gerekli sermaye enjeksiyonlarını gerçekleştirerek faaliyetlerine devam etmesine izin vermiştir. Bu noktadan sonra FRA dikkatini kapatılan kurumların sorunlu aktiflerinin tasfiyesine yöneltmiştir.

FRA, yönetimini elinde bulundurduğu 56 finansman şirketinin aktiflerini kalitesine göre sınıflandırarak, bunların doğrudan satışını gerçekleştirmek amacıyla ihale yöntemini uygulamıştır. Bu amaçla, ilk ihale çekirdek aktifler (*mortgage, finansal alacaklar, tahsisli alacaklar vb.*) için Kasım 1998'de gerçekleştirilirken, ikinci ihale daha az kalitedeki aktifler (*araçlar, refürlü alacaklar, sermaye ve borç kağıtları, sanat eserleri vb*) için yapılmıştır. Söz konusu ihalelerde aktiflerin geri dönüş oranı yaklaşık yüzde 47-48 olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü ve son ihalede (*Aralık 1998*) ise yaklaşık 10 milyar dolar tutarında daha değersiz, kalitesi düşük ticari alacaklar ile teminatlı ve teminatsız kredi alacaklarının tasfiyesi gerçekleştirilmiştir. Son ihalenin geri dönüş oranı ise, yüzde 37 olarak gerçekleşmiştir. İlk kez bu ihalede son fiyat teklif verme merci olarak faaliyet gösteren devlete ait Aktif Yönetim Şirketi de sorunlu aktiflerin nominal değeri üzerinden yüzde 17'sini satın almıştır.

Aktif Yönetim Şirketi (AMC), Ekim 1997'de kurulan söz konusu şirket, finansman şirketlerinin sorunlu aktiflerinin tasfiyesi için yapılan doğrudan satışlarda son fiyat teklifini veren merci olarak faaliyet göstermiştir. FRA'nın gerçekleştirdiği son ihalede nominal bedelle yaklaşık beş milyar dolar tutarında sorunlu aktifi satın almış ve bu sorunlu aktiflerin likide edilmesi ile ilgilenmiştir.

Kurumsal Borç Yeniden Yapılanma Danışma Komitesi (CDRAC), kurumsal borçların yeniden yapılandırılması ve bu sorunlu borçların yargı yoluna başvurmadan tahsilini sağlamaya yönelik piyasa merkezli ve gönüllülük esasına dayalı faaliyet gösteren bir komitedir. Merkez Bankasının reel sektör ve finansal sektöre ait beş birlik ile işbirliği sonucu kurulan bu komite faaliyetlerine Ağustos 1998'de başlamıştır. Komitenin üyeleri arasında reel sektörü temsilen; Ticaret Kurulu ve Tayland Endüstriler Birliği yer alırken, finans sistemini temsilen; Bankalar Birliği, Finansman Şirketleri Birliği ve Yabancı Bankalar Birliği yer almaktadır. Söz konusu birlikler Londra Yaklaşımını (*London Approach*) model olarak 3 Ağustos 1998'de 19 ilkeden oluşan Kurumsal Borç Yeniden Yapılanma Çerçevesini imzalamışlardır (*arulan ismi ile*

Bangkok Yaklaşımı)⁷.

CDRAC “Kurumsal Borç Yeniden Yapılanma Çerçevesini” iki anlaşma ile kuvvetlendirmiştir. Bunlar; (i) Borcun yeniden yapılanma süreci ile ilgili Borçlu – Kreditor Anlaşması (Debtor-Creditor Agreement) (ii) Yeniden yapılandırılan borcun kredi verenler arasında oylanması ve idari kararların oluşturulmasına yönelik Kreditorlerarası Anlaşma (Inter-Creditor Agreement).

CDRAC üye birlikler tarafından hazırlanan borç çalışmalarından 200 olayı başlangıç hedefi olarak belirlemiştir. Sözkonusu başlangıç hedefi, 351 şirketin 674,3 milyar baht (18,1 milyar dolar) tutarındaki borcunu kapsamaktadır. 2000 yıl sonu itibariyle CDRAC’nin gözetiminde olan, 76.251 olay ve 386,8 milyar baht borç bulunurken, bu tarihe kadar CDRAC yönetiminde yeniden yapılandırılan tutar ise 352.196 olayda toplam 1.953,5 milyar bahta ulaşmıştır.

iv) İhtiyatlılık İlkeleri ve Düzenleyici Çerçeveye Yönelik Değişiklikler:

Finansal sistemin likidite ve ödeyebilirlik sorunlarına yönelik strateji ve uygulamaların ardından finansal sistemin uluslararası standartlarda faaliyet gösterebilmesi ve sürdürülebilir bir finansal sistem için ihtiyatlılık ilkeleri çerçevesinde düzenleyici kuralların güçlendirilmesine başlanmıştır (*Mart 1998*).

Bankacılık sisteminin görüşleri alındıktan sonra, kredilerin sınıflandırması ayrılacak karşılıklar ve bunlara tahakkuk ettirilecek faizlere ilişkin bir takım yeni kurallar uygulamaya konulmuştur. Yeni kurallar bilanço içi ve bilanço dışı bütün hesapların beş kategoride toplanması zorunluluğunu getirmiştir. Sınıflandırma temelde işin veya borçlananın nakit akış olasılığı ve ödeyebilme yeteneği gibi kalite kriterlerine göre yapılmıştır. Yeni kurallar ile, her ne şekilde olursa olsun eğer borçlunun geri ödeme kapasitesi ile ilgili bir bilgi eksik veya yetersiz ise kredinin vadesi geçmiş kabul edilmiştir (daha önceki düzenlemelerde teminatlı alacaklarda oniki ay geçmeden alacak vadesi geçmiş olarak kabul edilemiyor - *Ocak 1998’den sonra yüzde 6’ya çekilmiştir*- ve takipteki alacaklar sınıfına sokulamıyordu -*Teminatsız alacaklarda altı ay*- Bununla eş zamanlı faiz, teminatlı alacaklarda on iki ay için tahakkuk ediyordu). Yeni düzenlemeler altında bankalar ödemelerin gerçekleşmemesinden üç ay sonra faiz tahakkukunu durdurmak zorunda kalmıştır. En son olarak finansman şirketlerinin sermaye yeterlilik rasyoları yüzde 8’den yüzde 8,5’e çıkarılmış aynı oran bankalar için de uygulamaya konulmuştur.

Açıklanan ihtiyatlılık ilkelerinin kriz döneminde zarar gören bankacılık sisteminde olası bir kredi daralmasına neden olmaması ve bankacılık sisteminde devlet sahipliğindeki banka sayısını arttırmaması amacıyla söz konusu ilkelerin uygulama tarihlerine bazı esneklikler getirilmiştir. Yeni standartların

⁷ Thailand’s Economic Reform 1999, Bank of Thailand

Temmuz 1998'den itibaren uygulanması, finansal kurumlara getirilen karşılık kurallarının ise aşamalı olarak 2,5 yıllık bir dönem sonunda tamamlanması kabul edilmiştir. Benzer şekilde, gecikmiş alacaklarla ilgili faiz tahakkuklarının Ocak 1999'dan başlayarak bir yıllık geçiş süresinden sonra uygulamaya konulması kararlaştırılmıştır.

Yabancıların Tayland'da banka sahipliğine yönelik sınırlarda on yıl süreyle kaldırılmıştır. Daha önceki yasal düzenlemelere göre yabancıların Tayland'da banka sahipliği için üst sınır yüzde 25 iken, yeni düzenlemelerle bu sınır gevşetilmiş ve on yıl süreyle yüzde elli ve üzerine çıkarılmıştır. On yılın sonunda elde edilen bu hakların korunması da kabul edilmiştir. Bu şekilde bir yandan kısa vadede zordaki bankaların güçlü yabancı partnerler bulma imkanları artırılırken, orta ve uzun vadede sistemin dış rekabete açılması sağlanmıştır.

v) Finansal Sistemde Birleşmeler:

Tayland Merkez Bankası krizin yayılarak derinleşeceği endişesi ve yükümlülüklerini yerine getiremeyen bankalara müdahale edebilmesini sağlayacak yasal çerçevenin zayıflığı nedenleriyle krizin başlangıcında bankalara doğrudan müdahale etmekten çekinmiştir. Ancak Ekim 1997'de gerçekleştirilen yasal değişiklikler, Merkez Bankasına sorunlu bankaların yönetimini değiştirebilme ve sermaye yapısına müdahale edebilme imkanını vermiştir. Merkez Bankası müdahale imkanını artıran yasal değişikliklerin ardından toplam sekiz bankaya müdahale etmiştir.

Bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik bu tür müdahaleler sistemin birleşmesine öncülük ederken, geçici bir süre için kamunun sistem içindeki ağırlığının artmasına neden olmuştur. Gerçekleştirilen bu müdahaleler sonunda finansal sistemde finansman şirketlerinden bankalara doğru bir kayma yaşanırken, devlet sahipliğindeki ticari bankaların sayısı 1'den 4'e yükselmiştir. Söz konusu müdahaleler, finansal sistemin devlet kontrolündeki aktif büyüklüğünü de artırmıştır⁸.

Krizden önce yabancıların finansal sistemde sahiplik oranlarına getirilen kısıtlamalar nedeniyle yabancı finansal kurumların Tayland finans sistemi içinde şube ve temsilcilikleri dışında faaliyet göstermeleri mümkün değil iken, krizle birlikte bu sınırlamaların gevşetilmesi yabancıların zordaki bankaları almalarına olanak sağlamıştır. Böylece krizden önce hiç bankası olmayan yabancı yatırımcılar kriz ile birlikte dört bankanın yönetimini almışlardır.

⁸ 1997 ortalarında devlet finansal sistem aktiflerinin yüzde 10'na sahip iken, 1999'da sahiplik oranı yüzde 23'e yükselmiştir.

Tablo.4. Finansal Sistemin Birleşmesi

	Finans Sirketleri		Ticari Bankalar	
	Savı	Aktiflerin Pavı	Savı	Aktiflerin Pavı
Haziran 1997	91	18	15	60
Toplam aktifler 240 milyar USD	Devlet payı toplam aktiflerin <%1		Devlet payı top.aktif %8'inden fazla Yabancı sahipliği: Toplam Akt. %0	
Kapatılanlar	56	11	1	2
Merkez Bankası Müdahaleleri	12	2	5	10
Birleşmeler	13	13	5	3
Aralık 1999	23	4	13	71
Toplam aktifler 236 milyar USD	Devlet payı toplam aktiflerin <%1		Devlet payı top.aktif %23'den fazla Yabancı sahipliği Toplam Akt.> %3	

Kaynak: IMF Staff Country Report.

V) Değerlendirme ve Sonuç:

Finansal sistemin serbestleşmesi ve küreselleşmesinin yeterli ve doğru koruyucu mekanizmalardan yoksunluğu, kaynakların etkin olmayan biçimde yönetimi, finansal altyapının ve yeterli denetlemenin eksikliği, bunlara ek olarak başlangıçta, kriz ölçeğinin küçümsemesi gibi faktörlerin bir araya gelmesi Tayland'ın 1997 ortalarından itibaren ciddi ekonomik sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur⁹.

Tayland'ın -bölgesindeki diğer ülkelerle birlikte- yaşadığı krizin oluşumunu tek bir faktörle açıklamının yanlışlığına rağmen, finansal sistemdeki zayıflıklar krizin boyutunun artmasına ve finansal krizin ekonomik bunalıma dönüşmesinde önemli rol oynamıştır. Finansal sistemdeki yapısal zayıflıkların giderilmesi ve kriz nedenlerinin ortadan kaldırılabilmesi tutarlı, kapsamlı ve koordinasyonu iyi sağlanmış politikaların uygulamaya konulmasının yanı sıra önemli boyutta maliyetlere katlanılmasını da gerekli kılmıştır. Maliyetin finansmanında önemli ölçüde iç kaynak kullanılırken, dış destek kullanımı da küçümsemeyecek boyutta gerçekleşmiştir. Bu çerçevede Dünya Bankası Eylül 1997'de finansal sistemin yeniden yapılandırılması için, 15 milyar dolar tutarında proje kredisini devreye sokarken, IMF imzalanan stand by anlaşması çerçevesinde 17,2 milyar dolar büyüklüğünde bir finansman paketini Tayland'a kullanmıştır.

Tablo.5. Yeniden Yapılanma için Kamunun Katlandığı Maliyetler

1998 sonu itibariyle	GSYİH'nın yüzdesi	Milyar dolar
Likidite desteği	15	20
Sermaye İlavesi	8	11
Bütçedeki faiz yükü	2	3
Toplam	25	34

Kaynak: IMF, Financial sector Crisis and Restructuring Lessons from Asia

Tayland krizin başlangıcında uygun strateji belirleme ve krize müdahale edecek kurumlar

arasında koordinasyon sağlama konusunda zafiyetler göstermekle birlikte, krizin boyutunun belirginleşmeye başlamasıyla, yurtiçinde ve yurtdışında başlayan güven erozyonu devletin etkin ve tutarlı politikaları uygulamaya koymasını hızlandırmıştır.

Devlet finansal sistemden ayıklanacak sorunlu kurumların tespiti amacıyla açık, şeffaf standartlar ve süreler tanımlanmış, bunları yerine getiremeyen kurumlara müdahale etmekten ve bu kurumların tasfiyesini gerçekleştirmekten çekinmemiştir. Mevduata ve krediye tanınan devlet güvencesi ile ilgili belirsizliklerin ortadan kalkması ve sorunlu kurumlara müdahale konusunda devletin kararlı tutumu kaybolan güvenin yeniden tesisini olanaklı kılmış ve bu noktadan sonra uygulanacak politikaların başarı şansını artırmıştır.

Devlet krizin ardından finansal sistemin sorunları ile ilgilenecek ve sistemin yeniden yapılanmasını sağlayacak kurumların yetki ve sorumluluklarını net olarak belirlerken, bu konuda kurumsal altyapıyı kuvvetlendirecek yeni kurumların oluşumunu da sağlamıştır. Oluşturulan kurumlar sadece finans sistemi ile ilgili problemlerin çözümüyle ilgilenmemiş aynı zamanda finans sisteminin karşısında yer alan reel sektörün de yükünü hafifletecek şekilde faaliyet göstermiştir.

Devlet piyasa merkezli yeniden yapılanmayı teşvik edici mekanizmaları kurarken, finans sistemi ile reel sektörün ilişkilerini düzenleyen yasal çerçeveyi de buna uygun şekilde yeniden düzenlemiştir. Finans sektöründe erken uyarıyı sağlayacak gözetim ve denetim sistemini güçlendiren kararların yanı sıra mali bünyenin dayanıklılığını arttıracak ihtiyatlılığa ve mali yapıya ilişkin uluslararası standartlar belirli bir geçiş dönemini içerecek şekilde uygulamaya konmuştur.

Sonuç olarak kriz, getirdiği olumsuz ve yıkıcı etkilere karşın, uygulamaya konulacak etkin ve rasyonel stratejilerle finansal sistemin yeniden yapılanmasını sağlayacak fırsatı da yaratmıştır. Tayland, krizin başlangıcında izlediği kararsız ve dağınık politikaları krizin boyutlarının netleşmesi ile birlikte değiştirerek, krizin ortaya çıkardığı fırsatları değerlendirebilmiştir.

⁹ Bank of Thailand, Focus on Thai Crises

Kaynaklar

- Bank of Thailand Economic Focus, Volume 2 (April – June 1998), Focus on Thai Crisis
- Bank of Thailand (1999), Financial Institutions and Markets in Thailand
- Bank of Thailand (January 1999), Thailand’s Economic Reform
- Erdönmez P.A, Tulay B (Mart 2001), “Banka Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması”, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi Sayı : 36
- IMF Occasional Paper No : 188 (1999), Financial Sector Crisis and Restructuring Lessons from Asia
- IMF Staff Country Report No : 00/21 (February 2000), Thailand : Selected Issues
- Stone, M.R., (October 1998), “Corporate Debt Restructuring in East Asia Some Lessons from International Experience”, IMF Working Papers
- The World Bank Group, Update on Thailand

Ek Tablo. Tayland Ekonomisinde Temel Göstergeler

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Milli Gelir (Yüzde değişim, milyar baht)						
GSMH(1988 fiyatlarıyla)	9,0	9,3	5,9	-1,4	-10,8	4,2
GSMH(cari fiyatlarla)	3.634,5	4.192,7	4.622,8	4.740,2	4.628,4	4.615,4
Ortalama Baht / Dolar kuru	25,2	24,9	25,3	31,4	41,4	37,8
Ödemeler Dengesi (milyar dolar)						
Ticaret Dengesi	-8,7	-14,7	-16,1	-4,6	12,2	9,3
Cari İşlemler Dengesi	-7,8	-13,2	-14,4	-3,1	14,3	12,5
Net Sermaye Hareketleri	12,2	21,9	19,5	-4,3	-9,8	-7,9
Uluslararası Rezervler	30,3	37,0	38,7	27,0	29,5	34,8
Merkez Bankası Göstergeleri (milyar baht)						
Dış Varlıklar	759,0	929,7	988,8	1.270,7	1.083,4	1.303,3
Rezerv Para	329,9	404,3	458,9	531,4	507,6	785,8
Mevduat Bankalarındaki Göstergeler (milyar baht)						
Rezervler	79,7	117,8	165,8	203,6	145,7	143,0
Dış Varlıklar	169,1	235,9	180,0	409,4	462,5	568,0
Özel Sektörden Alacakları	3.304,1	4.089,2	4.688,3	5.729,6	5.299,6	5.014,5
Vadesiz Mevduatlar	96,4	94,3	106,1	86,6	93,9	94,3
Vadeli Tasarruflar ve						
Yabancı Para Mevduatları	2.483,0	2.922,3	3.303,0	3.910,6	4.311,6	4.279,7
Dış Yükümlülükler	780,0	1.164,1	1.249,3	1.904,4	1.066,2	718,1
Parasal Durum						
(Parasal otorite+Bankalar)						
Yurtiçi Krediler	3.312,1	4.073,4	4.643,4	6.244,6	6.166,5	5.906,3
Para (M1)	346,4	388,3	423,7	430,1	451,0	739,1
Para Benzerleri (M2)	2.483,0	2.922,3	3.303,0	3.910,6	4.311,6	4.279,7
Faiz Oranları (Yıllık Yüzde)						
Reeskont Oranları	9,5	10,5	10,5	12,5	12,5	4,0
Bankalararası Piyasa Oranları	7,3	11,0	9,2	14,6	13,0	1,8
Hazine İç Borçlanma Kağıt Getirileri	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8	10,8
Mevduat Faizleri	8,5	11,6	10,3	10,5	10,6	4,7
Kredi Faizleri	10,9	13,3	13,4	13,6	14,4	9,0
Kamu Maliyesi (milyon baht)						
Nakit Dengesi (milyar baht)	65,8	112,5	104,3	-31,1	-115,0	-134,3
Kamu Finansman Açığı(-)/Fazlası	101.239,0	134.965,0	43.303,0	-15.061,0	-128.951,0	n.a.
Yurtiçi Net Borçlanma	n.a.	n.a.	-25.123,0	-72.348,0	-3.361,0	n.a.
Yurtdışı Net Borçlanma	n.a.	n.a.	-3.665,0	-3.761,0	-4.403,0	n.a.

Kaynak:International Financial Statistics CD Rom, May 2000, Bank of Thailand, Key Economic Indicators